Poštnina plačana v gotovini.

DELAVSKE NOVICE

Ljubljana, 23./III. 1922. — II./12.

Emil D. Stefanović
lastnik in odgovorni urednik.

V. F.

Draginja, valuta in delavno ljudstvo.

Val draginje najtežje zadeva delavno ljudstvo, ki prejema svoj skromni zaslužek v bankovcih: delavce, nameščence, uradnike. Zato je razumljivo ogorčenje ljudstva, ki že itak živi v težkih nadlogah, če je padla v zadnjem času po njegovem sicer res še precej ustrojenem hrbtu ta »nova« skeleča šiba draginje. Kot izraz temu ogorčenju se je nedavno v Sloveniji začelo s protestnimi shodi nekaj, kar je krščeno na ime »boj proti draginji.«

Da bi se bolezen mogla s pridom pobijati, je potrebno poznati njene vzroke, njene lastnosti, treba je voditi boj proti njenim kalem, ne pa zgolj obdelavati zunanje simptome. Če zatreš kali, zginejo tudi simptomi. S praškom prideš v okom nahodu, ne pa jetiki, z obližem pokriješ mozol, raka ne odpraviš, s papirnato resolucijo se vzeziš nad draginjo, cene gredo pa svojo pot. Gospod Kumanudi zdravi vodenico naše valute s praški, omenjeni protidraginjski shodi pa tudi ne zavijejo vratu draginji. Treba bo korenitejših zdravil.

Vzroki draginje so številni in raznovrstni, njeno bistvo pa je v naraščajoči razliki med eksistenčnim minimom in delavskimi ter uradniškimi plačami. Kako je prišlo do tega, da so se cene življenskih potrebščin in drugemu blagu mogočno vzdigovale, medtem ko so plače sramežljivo zaostajale? Če odgovorimo na to vprašanje, bo problem jasen in jasna bo tudi prava smer, način in orožje uspešnega protidraginjskega boja.

Cene uvoznemu blagu, po večini so to industrijski izdelki, žene kvišku največ padec dinarja, cene poljedelskih, živinorejskih in drugih domačih izdelkov pa nebrzdani izvoz.

Zakaj je padel dinar in zakaj se ne popravi?)* Ameriški bankirji, ki so na glasu kot tipični kapitalisti, so nekemu francoskemu časnikarju, ki je pri njih posredoval, zakaj noče Amerika izvleči Evrope iz financialnega močvirja z izdatnimi krediti, skoro soglasno odgovarjali: *»Napravite najprej ravnotežje v državnih proračunih, ne tiskajte nobenega novega bankovca več, potem pa bomo morda naprej govorili.«* Stari ljudje pravijo temu receptu: »Pomagaj si sam in Bog ti gotovo pomore.« Vendar so besede ameriških kapitalistov značilne. Kapitalist hoče imeti zaupanje v podjetje, v katero naloži denar, za zavožene reči, če ni posebno dalekoviden, se ne zmeni, besede »usmiljenje«, »sočutje« in podobne pa se ne nahajajo v njegovem besednjaku. Ameriški kapitalisti, ki imajo največ pod palcem, predlagajo evropejskim državam, da same sanirajo svoje finance; ko pa se to zgodi, pa so velikodušno pripravljeni skleniti z njimi dobičkanosne kupčije. Ta zdravnik ne bo zdravil vodenice jugoslovanske valute. Zato si moramo sami ogledati to nadlogo malo poblížje.

Da se bolezen lahko razpase po telesu, mora biti za to podan ugoden teren. Pri hiranju dinarja je iskati to podlago v *inflaciji.*) Če se ne bi tiskali vedno novi bankovci, ne bi bil podan* poglavitni predpogoj za vse druge sile, ki uničujejo dinar. Pomisliti moramo le, da je vsak nov bankovec, ki ga izda Narodna Banka v bistvu pravi *falzifikat,* ki se razlikuje od nerodnih ponaredb zakotnih židovskih in krščenih ponarejevalcev le v tem, da je lepše izdelan, ker je pač točna kopija prvotnih bankovcev. Razlika je tudi v tem, da gredo hudodelci, ki bankovce slabo ponarede, pod ključ.

Novi bankovci ne dodajo nobene nove *vrednosti, ampak le razvodenijo staro zalogo.* To nehanje je podobno opravilu tistega krčmarja, ki iz polovnjaka cvička napravi par hektolitrov pijače več s tem, da primeša toliko vode k pošteni pijači. Če bo mož nadaljeval ta posel po vzgledu jugoslovanskih finančnih ministrov, bo lahko kmalu odprl brezalkoholno krčmo. Vinski bratci se bodo pa seveda hodili krepčat k sosedu, ki svojega cvička ne krsti.

Z izdajanjem novih bankovcev se torej ne vstvarja nobena nova vrednost, ampak se ubija vrednost dinarja. *Zato vse beži proč od dinarja in hoče imeti blago ali pa tujo valuto.* Nasedejo le revčki, kakor stare ženice, ki tišče par bankovcev, trud dolgih desetletij, v nogavicah, pod zglavjem ali pa v hranilnici, tudi kak priprost mali človek, ki ima par krajcarjev in veruje v patriotične fraze, da se dinarju godi krivica in da kar čez noč pride njegovo čudežno ozdravljenje. (Dalje prih.)

*) Z zadnjim svojim praškom g. Kumanudi ne doseže nobenega trajnega uspeha.

*) Po domače bi inflacijo imenovali »dinarjevo vodenico«. Vedno več jih je, pa vedno slabši so.

Nova ruska gospodarska politika in sindikati.

(Nadaljevanje.)

Vloga in soudeležba sindikatov pri gospodarskih organih proletarske države.

Proletariat je oni razred, na katerem je zgrajena država, ki naj izvede prehod kapitalizma v socializem. Proletariat ne bo mogel izpolniti te naloge v državi, kjer tvori pretežno večino prebivalstva razred malih kmetov, razen če se mu na zelo spreten in previden način posreči skleniti zvezo s to večino. Sindikati morajo biti stanovitni sodelavci z državno oblastjo, ki jo na drugi strani v vsem političnem in gospodarskem delu vodi zavedna predstraža delavskega razreda, t. j. marksistična stranka. Sindikati se vobče ne smejo zadovoljiti s tem, da so šola marksizma, temveč da so tudi šola za vodstvo socialistične industrije (pozneje tudi socialistične agronomije) za vso maso delavstva, pozneje za vse delovno ljudstvo.

S tega načelnega stališča se morajo določiti za bližnjo prihodnost sledeče oblike soudeležbe strokovnih organizacij pri delovanju gospodarskih organov proletarske države.

a) Strokovne organizacije sodelujejo pri ustanovitvi vseh sindikalnih organov in državnih ustanov, ki so v zvezi z narodnim gospodarstvom, postavijo svoje kandidate, navedejo svoje dosedanje delovanje in svoje pridobljene skušnje. Odločujejo pa gospodarski organizmi, ki so popolnoma odgovorni za delo tozadevnih organov. Gospodarski organi naj upoštevajo informacije o kandidatih, ki jih predstavijo strokovne organizacije.

b) Ena najvažnejših nalog strokovnih organizacij je, da v masi delavstva izobrazijo in izberejo bodoče upravitelje.

c) Potrebno je, da se ojači sodelovanje strokovnih organizacij pri sestavljanju gospodarskih načrtov, produkcijskih programov in pri razdelitvi aprovizacijskih fondov v naturi, kakor tudi pri izbiranju podjetij, ki naj ostanejo pod državno upravo ali pa se oddajo.

d) Priprava mezdnih tarif in aprovizacijskih ukrepov je ena izmed glavnih nalog strokovnih organizacij za zgradbo socialističnega režima. Sicer se pa disciplinarna sodišča ne bodo nikoli smela vmešavati v posle ljudskih sodišč in vodstev podjetij.

Stik z masami je prvi pogoj sindikalnega dela.

Temeljni pogoj vsega strokovnega dela je stik z masami, t. j. s pretežno večino delavstva. Od spodaj navzgor je treba v strokovnem aparatu postaviti celo vrsto odgovornih sodrugov, ki so si pridobili dolge skušnje. Ti sodrugi se morajo zavezati, da ostanejo v stiku z delavskim življenjem, da ga popolnoma spoznajo in da morejo nepogrešno odločati v vsakem trenutku o vsakem vprašanju, o mišljenju delavskih mas, o njihovih dejanskih težnjah, o njihovih potrebah, o njihovi zavesti in o vplivu tega ali onega predsodka. S svojim prijateljskim obnašanjem in z vednim zanimanjem za potrebe mas si morajo osvojiti brezpogojno zaupanje delavstva. Ena največjih nevarnosti, ki ogrožajo v prehodni dobi v socializem marksistično stranko, ki je številno šibka in ki kot predstraža delavskega razreda upravlja veliko državo, je, da se loči od mas, da gre predstraža predaleč naprej, ne da bi znivelirala fronto, t. j. ne da bi ohranila trdno vez z vso delavsko armado, z velikansko večino delavcev in kmetov. Kakor bo najbolje instalirana tovarna, ki ima najboljšo gonilno silo in prvovrstne stroje, zastala, če je pokvarjen pogonski mehanizem, prav tako je neizogiben konstrukcijski zastoj socialističnega režima, če je pogonski mehanizem med stranko in masami, t. j. strokovna organizacija, slabo sestavljen ali če slabo deluje. Ni dosti, da to resnico spoznamo; mora se zasidrati v organizaciji sindikatov in v njihovem vsakdanjem delovanju.

Mednarodni pregled.

PRED GENOVSKO KONFERENCO.

Odločitev Zedinjenih držav.

Amerika je končno 9. marca uradno sporočila italijanskemu poslaniku v Washingtonu, da se ne udeleži konference v Genovi.

Izjavlja sicer, da bo z zanimanjem sledila vsem poskusom, ki skušajo vpeljati zopet gospodarsko ravnovesje v Evropi, vendar pa »se ne more udeležiti genovske konference, ker ji ni mogoče priti do drugega zaključka kot da predlagana konferenca ni predvsem gospodarska konferenca«. Zedinjene države smatrajo genovsko konferenco le za maskirano politično konferenco, ker se bodo na njej ventilirala tudi velevažna vprašanja, ki spadajo v političen delokrog.

Iz tega koraka Zedinjenih držav se more sklepati, da se ameriška politika povrača k Monroejevi doktrini; noče se vmešavati v evropske zadeve. Za se zahteva predvsem le neomejeno eksploatacijo nad amerikanskimi narodi.

Velekapitalizem Zedinjenih držav je najbolj razvit na celem svetu. Čuti se dovolj varnega in močnega; zato ne veruje ne v uspeh genovske konference; svojo notranjo konsolidacijo hoče doseči sam s svojo močjo.

Na ameriško stališče pa je vplival tudi izid washingtonske konference. Ni se mogla doseči niti delna razorožitev militaristične Evrope. Če bi se pa sedaj Amerika udeležila gospodarske konference v Evropi, bi morala tudi ona popustiti vsaj del vojnih kreditov.

Čudno pa je tudi ameriško stališče do Sovjetske Rusije. Amerika se udeležuje aktivno v akciji v pomoč ruskih gladujočih, a o priznanju sovjetske vlade noče ničesar slišati. Gotovo je na ameriško javnost nemalo vplivala protiboljševiška akcija najizrazitejšega predstavnika ruske emigrantske reakcije — Miljukova, ki je pred nedavnim potoval po Ameriki, da očrni sovjete; mož, ki je pred leti sam sebe nazival »opozicionalca njegovega veličanstva carja«, danes noče priznati izvršenega dejstva — proletarske države.

Novo stališče Sovjetske Rusije.

Agencija *Rosta* je objavila Čičerinov uradni komuniké, v katerem izjavlja, da se Sovjetska Rusija mogoče ne bo udeležila konference v Genovi, če se Rusi ne bodo smeli udeležiti konference ekspertov, ki se otvori v Londonu 20. marca.

Ruska izjava je posebne važnosti zato, ker se vidi jasno, da sovjetska vlada ne bo pripustila, da bi se posto-

„DELAVSKE NOVICE“ izhajajo vsak petek.
Uredništvo in upravništvo: Turjaški trg 2.
Letna naročnina . . . . . 120 K
mesečna naročnina . . . . . 12 K
Posamezna številka 3 K.

palo z njo kakor v Brest-Litovskem. Zapadna buržuazija bi si v tem oziru ne smela delati brezplodnih iluzij. Doba brezmejnih kapitalističnih mahinacij zapadnega velekapitala je minula. Če stremi Evropa za resnično sanacijo gospodarskega življenja, bo morala pripustiti, da se Sovjetska Rusija udeleži konference popolnoma enakopravna drugim državam.

Sovjetska vlada se zaveda, da ima za sabo večino ruskega delovnega ljudstva; to je njena moč in njena životvornost. Zato noče iti v Genovo kot država druge vrste, ki naj bi se prostovoljno vdinjala zapadnemu kapitalu, da bi jo eksploatiral kot kako kolonijo.

Zapadni imperialisti niso mogli uničiti sovjetskega režima v svojih večletnih vojaških intervencijah. Mislijo pa, da bodo to mogli doseči potom počasne gospodarske kolonizacije in penetracije.

Vse te načrte pa bo znala preprečiti ruska proletarska država.

MEDNARODNA KONFERENCA V MOSKVI.

Eno najvažnejših, pa tudi najtežjih vprašanj v današnjem delavskem pokretu je *vprašanje enotne bojne črte celokupnega proletariata.* To vprašanje se je na konferenci v Moskvi temeljito in obširno obravnavalo.

Prvi govor o enotni delavski fronti je imel *Zinovjev,* ki je eden najbolj vnetih zagovornikov enotne fronte.

V imenu francoske komunistične stranke je govoril *Renoult.* Francozi so brezpogojno solidarni z internacionalo; vendar pa umevajo geslo enotne fronte v odklonilnem smislu.

Nato je govoril *Trocki.* V komunističnih strankah so najzavednejši in najomahljivejši elementi, torej oba skrajna konca, vedno težko dovzetni za enotno fronto.

»Toda boj za obstoj, v katerega so zapletene delavske mase, ne more čakati, da si osvojimo pretežno večino proletariata. Mase, ki so izven stranke, ne morejo razumeti, ko jim govorimo o *pojutrišnjem* ... Zanje obstoja samo *danes* ...

Dati moramo iniciativo v delavski borbi za kruh, če ne, mase ne bodo šle za nami ... Nikoli pa ne sme komunistična stranka stati ob strani v delavskih bojih.«

Nemec *Talheimer* slika posebni položaj v Nemčiji, ki je zahteval od delavstva, da se je združilo v enotno fronto.

Čeh *Burian* se vnema bolj za enotno strokovno fronto. Vendar pa je tudi treba, da se obenem proletariat vseh strank pripravlja za enoten političen nastop.

V imenu švicarske komunistične stranke je govoril *Bobst.* Švicarski proletariat se je zelo trudil, da bi se stvorila močna delavska fronta. Socialni demokrati so jo odklonili. Šele reakcionarne postave 1921. so ustvarile enotno fronto vseh socialističnih struj.

Avstrijski delegat opozarja na velike opasnosti, ki jih nudi enotna fronta. Avstrijski komunisti zavzemajo odklonilno stališče.

Bolgar *Kolarof* izjavlja, da bolgarska komunistična stranka odobrava taktiko enotne fronte. Čeprav je socialistična stranka brez moči, se komunisti izjavljajo solidarnim z mednarodnim izvrš. odborom v vprašanju enotne fronte.

K diskusiji o enotni fronti je *Zinovjev* pripomnil to-le:

»Proletariat se mora sklicati na mednarodno konferenco, da stvori protiutež proti buržuaziji.

Položaj je drugačen kakor l. 1919. Takrat je bilo razburjenje delavstva zelo močno. Zrušitev 2. internacionale se je zdela neizogibna. Danes se ne bojimo, da revidiramo glavne teze delavskega gibanja. Vrgli bomo na dnevni red najaktualnejša vprašanja in bomo prisilili voditelje 2. in 2 ½. internacionale, da odgovorijo, če se hočejo boriti za te zahteve.

Prisilili bomo socialne demokrate, da se obvežejo za to; če pa radi svoje podložnosti nasproti buržuaziji ne bodo mogli izpolniti svojih obveznosti, bodo pokazali masam svoje pravo lice.

Ni dosti, da imamo danes za sabo večino razredno zavednega proletariata. Imeti moramo večino proletariata samega ...«

Na zadnji seji se je sklenila resolucija o enotni fronti. Diskusija je razpršila vsa nesporazumljenja. Vendar naj pa se pri tem upoštevajo razmere po posameznih državah.

Konferenca je sklenila sklicati mednarodno konferenco vseh delavskih organizacij.

Sklenila je tudi resolucijo proti izkoriščanju proletarske mladine in proti belemu terorju.

RUSIJA.

Apel ruskih menjševikov. — Ruska menjševiška stranka je poslala socialističnim strankam apel, naj mednarodni proletariat nastopi solidarno za Sovjetsko Rusijo.

»V svoji junaški borbi je ruska revolucija odbila vse napade svetovnega imperializma in belih gardistov, ki jih je podpiral. Danes je naša država izčrpana, industrija, poljedelstvo in promet uničeni. Položaj delovnih mas, zlasti pa proletariata, je neznosen. Revolucionarna Rusija potrebuje vse vaše pomoči, in ruska socialno demokratska stranka vas pozivlja, da ji pomagate ....

Izjavljamo kategorično, da je sedanji položaj v Rusiji posledica ne samo notranjih vzrokov, temveč tudi zločinske in barbarske politike antante. Oborožena intervencija, podpiranje upornih belih gardistov, blokada in gospodarska izolacija so privedle Rusijo do katastrofe. Samo popolna likvidacija te zločinske politike tujih držav more rešiti Sovjetsko Rusijo, kakor tudi Evropo samo. V interesu celokupnega delavstva izjavljamo: Morate prisiliti svoje vlade, da takoj in brezpogojno priznajo Sovjetsko Rusijo.

To vprašanje bi se moralo predložiti genovski konferenci. Toda najbolj grabežljive in najbolj slepe skupine kapitalistov skušajo sabotirati to konferenco, ali pa vsaj preprečiti zaključke, da bi v resnici ne prišlo do priznanja Sovjetske Rusije. V imenu svetovnega miru, v imenu obnovitve uničenih dežel vas prosimo: vsi v boj proti odložitvi genovske konference in proti falzifikaciji vprašanja priznanja Sovjetske Rusije.

Nobenih poniževalnih pogojev!

Ne gre samo za to, da jo priznajo, ampak tudi, da ji izdatno pomagajo. Toda buržuazne vlade hočejo s tem združiti pogoje, ki bi bili pravo zasužnenje.

Kjer je propadla intervencijska politika, skušajo izpeljati brezmejno eksploatacijo; taki naj bi bili pogoji, da se dovolijo potrebni krediti za obnovo Rusije.

Iz Rusije poskušajo narediti kolonijo mednarodnega kapitalizma, mesto da bi ji dali izdatno gospodarsko in financielno pomoč. Toda verige, ki jih bodo naložili revolucionarni Rusiji, bi nosili vi sami.

Zasužnjenje Rusije bi ojačilo svetovni kapitalizem in bi mu olajšalo njegov boj proti mednarodnemu proletariatu.

Zato vam v imenu skupnih interesov ruske revolucije in mednarodnega proletariata pošiljamo ta poziv: vsi v boj proti obremenilnim pogojem, za pravične mirovne pogoje s Sovjetsko Rusijo, za izdatno in takojšnjo pomoč!«

FRANCIJA.

8. marca se je sešla v Parizu finančna konferenca. Zastopani so bili: finančni ministri Francije, Anglije, Italije in Belgije s svojimi finančnimi strokovnjaki.

Glavne težave dela antatinim vlastodržcem vprašanje obnove in vojne odškodnine. Naravno je, da se Nemčija brani z vsemi močmi, ker noče in ne more plačati kar zahteva antanta od nje. To dejstvo dela zlasti Francozom sive lase. Zato se ni čuditi, da je to vprašanje vedno na dnevnem redu, kadar se snidejo antantini državniki.

Vsa odškodnina, ki jo Nemčija faktično plača, gre v nenasitno žrelo antantinega militarizma. Samo od 1918 do 1. maja 1921 so znašali okupacijski stroški v Porenju okoli 4 milijarde zlatih frankov (100 milijard kron!), kar presega že vojno odškodnino francosko-nemške vojne iz 1871.

Ni čuda, da so okupacijski stroški tako ogromni, če se upoštevajo razkošne razmere, v katerih žive na nemške stroške francoski in angleški militaristični degenerianci.

Finančni strokovnjaki se tudi ne morejo zediniti, kako naj si razdele svoj »plen«. Anglija in Belgija se držita lanskega dogovora, ki jima je zagotovil neke prednosti pred Francijo.

ANGLIJA.

Prejšnji teden se je kriza v angleškem delavskem gibanju poostrila.

V železni industriji je dosedaj izprtih do pol milijona delavcev.

Delodajalci hočejo razbiti delavsko strokovno organizacijo — trade-unions — vsiliti delavstvu nove delovne pogoje in znižati plače.

Ista usoda preti tudi *pristaniškim delavcem.* Podjetniki so odklonili delavske protipredloge; znižati hočejo tedenske plače za 16 šilingov in čez nekaj tednov še za 10 šilingov.

Tako se bo 2 milijonska armada brezposelnega proletariata pomnožila še za nov milijon.

JUŽNA AFRIKA.

Stavka rudarskih delavcev revirja Rand v Transvalu, ki se je pričela že 2. januarja, se je začetkom marca spremenila v pravo socialno revolucijo proti angleškemu kapitalizmu.

V revirju so zaposleni beli delavci, ki imajo plače odgovarjajoče njihovim kulturnim potrebam. Zaposlenih pa je tudi na tisoče črncev, ki pa imajo 2 do 3 krat manjšo plačo. Podjetniki so sklenili, da belim delavcem plače znižajo tedensko za 5 šilingov in da jih polagoma nadomestijo s cenejšimi črnimi močmi.

Da je prišlo do spora, je krivo deloma tudi delavstvo samo, ker je bela rasa vedno v opoziciji proti črncem in je mirno gledala, kako jih angleški kapitalizem izmozgava za sramotno nizke mezde. Naravno je, da v takih razmerah kapitalisti skušajo odstraniti belo delavstvo, ker je dražje, ali pa mu znižati mezdo.

Angleški kapital izmozgava kolonije prav pošteno. V Južni Afriki so akcionarji zadnja leta imeli bajno visoke dividende. *Albu Cie, Meyer and Charleton* sta imela 1918 110 % dividendo, 1920 celo 120 %, 1921 pa še 50 %! *Union Corporation Cie Monderfonteln Deep* pa je razdelila 1918 97.5 %, 1919 115 %, 1920 145 % in 1921 65 % dividendo! Akcijski kapital pa se je tekom let pomnožil za okoli 50 %! To je samo nekaj konkretnih dokazov, kako nečloveško eksploatacijo nad domačim proletariatom vrši angleški kapitalizem.

Zato ni čuda, da se je odpor delavstva spremenil v oboroženi upor proti človeškim pijavkam.

Buržuazna angleška vlada smatra interese kapitalizma za svoje. Zato je poslala proti stavkujočemu delavstvu nekaj regimentov vojaštva, oddelek aeroplanov in poljskih baterij, da s silo zaduši delavski odpor.

Izid bojev še ni znan. Po angleških vladnih vesteh bo delavski upor kmalu zadušen.

ITALIJA.

Enotna fronta. — V Cremoni so sklenili pristaši ljudske stranke s socialnimi demokrati skupen nastop proti šovinističnemu fašizmu. Glasila obeh strank pišejo, da je skupen nastop proti nasilnemu kapitalizmu neobhodno potreben in izražajo mnenje, da bi se mogla načelna nasprotstva ublažiti, da bo mogočen skupen nastop v gospodarskih vprašanjih, da se vrže kapitalistični sistem in ustvari nov družabni red, kjer bodo koristi poedinca podvržene skupnosti.

V. Panin.

Slike iz bivše Rusije.

„Ohranka.“

(Konec.)

»No?«, je vprašal adjutant popolnoma hladnokrvno, kajti poznal je prijateljevo navado, da je vedno vsako stvar malo pretiraval.

Nekaj časa je molčal Vitia, napol zaprl oči, potem je pripovedoval s tresočim glasom:

»Veš, ta trenotek se sam sebi gabim ...« Ko je videl protestno gesto prijatelja, je hitro pristavil: »No dobro, pripovedoval bom vse po vrsti! Včeraj zvečer mi je zapovedal »zapeljevalec«, da izvršim hišno preiskavo pri neki dijakinji in da jo brezpogojno aretiram. Vzeli smo s seboj seveda tudi prepovedano literaturo za slučaj, da ne najdemo pri njej nič kompromitujočega. Zakasnili smo se, prišli smo tja šele ob dveh ponoči, s policaji, žandarji in detektivi. Vsi so bili do zob oboroženi, kakor da bi šli lovit roparsko druhal. Potrkali smo na njena vrata, in ona je s prestrašenim glasom vprašala:

»Kdo je tu?« Mi: »Odpri takoj!« Tedaj je rekla: »Jaz sem vendar v postelji, nisem oblečena!« »Nič ne de, odpri takoj, sicer vlomimo vrata!« — Slišim, kako je stopila z boso nogo na tla, zavrtila električno luč in po eni minuti stoji med odprtimi vrati mlada, komaj dvaindvajsetletna deklica, samo v nočni srajci. Oči so prenapolnjene strahu, obraz popolnoma bled ... tresla se je po vsem telesu ... Pogledal sem jo, ti veš, navadno sem hladnokrven ... tu sem pa imel lahak, topel občutek ... tako lepoto sem redkokdaj videl v življenju ... Ali pa je bila cela skrivnostna okolica, ki je tako delovala ... Videl sem vitko, mlado telo, ki se je svetlilo skozi tanko srajco in čutil sem dih, gorkoto svežega telesa deklice ... Tresoč se od mraza se je zavila v ozek pajčolan, ki si ga je vrgla okrog ramen, ali njene gole roke so ostale nepokrite. Stalo me je ogromno premaganja, da sem se obvladal in dal znamenje za preiskavo. Z jokajočim glasom je rekla, ne da bi se posebej na koga obrnila:

»Dovolite mi vendar, da se prej oblečem.«

Nič nisem odgovoril na to. Bilo mi je hkrati omamljajoče prijetno in zoprno sramotno gledati, kako je stala pred menoj skoro naga in se tresla. Samo zmeden občutek ljubosumnosti se je vzbudil v meni, da jo vidijo razen mene nago tudi drugi moški, in se slastno, cinično smejejo ... Nič se ni našlo pri njej. Žandarji so podtaknili našo literaturo, hotel sem to zabraniti, hotel sem rešiti deklico, ali povelje je bilo dano že v naprej, kaj je bilo tu storiti? ... In izjavil sem, da jo aretiram, da se mora napraviti in iti z nami. Vedla se je precej mirno, potočila ni nobene solze. V vozu sem se usedel poleg nje in sem jo držal vso vožnjo tesno objeto.

»Kaj delate, saj vendar ne bom zbežala!« je protestirala, ali jaz sem se tresel po vsem telesu, prevzet od umazanega, pohotnega pohlepa in vedno tesneje sem jo prižemal k sebi. Ko smo prišli do »Ohranke«, se me je polastil neukrotljiv demon, izgubil sem pamet, imeti sem jo hotel za vsako ceno, videti jo še enkrat nago — — — Ukazal sem stražmojstru, da takoj napravi seznam telesnih znakov, vedel sem, da delam nedovoljene stvari, ali svojega pohlepa nisem mogel brzdati. Boječe je odgovoril stražmojster:

»Vaše blagorodje, sedaj ni tu nobenega ženskega zdravnika, noč je vendar — — — seznam znakov — — —«

To me je popolnoma spravilo iz sebe. Tulil sem: »Molčati! Ali nisem mar jaz odgovoren za vse? — — — — Jaz sam sem ženski zdravnik!«

Dolgo se je temu upirala, da se sleče pred nama; samo jaz in stražmojster sva bila v sobi; ko sem pa grozil, da ji bom s silo strgal obleko s telesa, je histerično zaihtela in se pričela slačiti. Ko se je slekla do srajce, se je razvil med nama dolg boj; za nobeno ceno ni hotela sleči srajce. Tedaj sem jo zagrabil od zadaj in raztrgal tanko blago od nog do glave. In mlado, sveže telo je stalo pred menoj nago od nog do glave — — — v glavi se mi je vrtelo, srce je tako močno bilo, da sem se moral usesti na stol, da se nisem zgrudil, noge so se tresle — — — Velike solze so tekle iz njenih oči, trepetala je po vsem telesu, s svojimi rokicami je zakrivala zdaj prsi, zdaj telo. Stražmojstru sem ukazal, da napravi protokol po mojem diktatu, ali niti diktirati nisem mogel —

Zagrebški proletariat za delavske pravice.

12. marca je po skoro enoletnem molku zagrebški proletariat priredil vkljub tolikim oviram od strani policije prvi javni shod proti draginji in za pravice delavskega razreda.

Zborovanje je sklical sodr. Mlinarić; za predsednika je bil izbran sodr. Sever.

Sodr. Kaurić je izvajal: Buržuazija ne more prikrivati svoje nesposobnosti, ki jo je pokazala v sedanji politiki. Pred 14 meseci je uvedla teroristični režim in na njem osnovala svojo vlast. Ni ji bilo za gospodarski napredek države, temveč samo za vladanje. Pred 10 meseci je proletarski razred zadnjič na javnem shodu protestiral proti terorju in korupciji. Končno pa je vlada, ker ni hotela več slišati delavske kritike njene reakcionarne politike, nasilno vzela vse pravice delavskemu razredu. Ta reakcionarni čin je skušala opravičiti s trditvami, da so delavci protidržaven element. S protizakonito obznano in z zakonom o zaščiti države je vlada udarila po vsem delavskem razredu. Zatvorila je organizacije in pogazila kolektivne dogovore. Zavladala je brezmejna korupcija . . .

Vlada pa je tudi gospodarsko politiko popolnoma zavozila. Danes stane fr. frank nad 6 Din, medtem ko je pred obznano stal samo 2½ Din. Padanje valute pa je povzročilo tudi, da draginja neprestano narašča; narasla je že nad 100 odstotkov. Delavske mezde pa niso skoro nič narastle.

Pod takim režimom si je buržuazija povečala l. 1921 **glavnice za eno milijardo 345 mil. kron!** Iz procvitanja kapitala se vidi, kam gredo delavski zaslužki; **delavske mezde so z ozirom na cene narastle samo za okoli 30—40%, a cene za 100%.**

Medtem pa so se začele množiti »afere« v državnih podjetjih. Promet zastaja, državna uprava istotako. 1921 — **v letu terorja — je državni dolg narastel za okoli 12 milijard.**

Državni izdatki za tekoče leto znašajo 6 milijard. **Od te vsote odpade na vojaštvo in uradništvo sigurno okoli 4 milijarde, a za vse ostale kulturne, socijalne, gospodarske . . . potrebe samo 2 milijardi!** Finančni minister sicer trdi, da se bo to krilo z dohodki. Direktnih davkov pa je samo okoli 400 milijonov. **Tako plačajo ljudske mase okoli 9 desetin indirektnih davkov, s katerimi so obtežene najnujnejše življenske potrebščine.**

To je vzrok, da valuta pada in da draginja narašča; a namesto da se spremeni režim, ki je uničil ljudsko blagostanje, pa režim ovenča svoje delo z zakonom o svobodni tgovini, ki je v resnici zakon svobodnega odiranja. Da se to odiranje ustavi, je treba spremeniti režim. Zahtevamo, da se delavskim sindikatom vrne, kar je režim odvzel . . . Mi ne beračimo. Zahtevamo le svoje državljanske pravice, za katere se bomo najodločneje borili in z borbo si bomo zasigurali pravico do človeškega življenja. Ne beračenje, ne buržuazna paliativna sredstva, temveč borba proti krivičnemu režimu nam garantira uspeh.

Sprejete resolucije.

»Zagrebško delavstvo, zbrano na javnem shodu 12. marca konstatira:

1. da je položaj delavskega razreda vsled velike draginje vseh življenskih potrebščin postal v pravem pomenu besede neznosen in nevzdržljiv; cene so od prevrata do danes poskočile stokrat, medtem ko so se delavske mezde povečale samo 30krat, tako da delavske mase v agrarni Jugoslaviji stradajo.

2. da vzroki draginje leže v prvi vrsti v kapitalističnem redu in načinu proizvajanja in je zato draginja in beda širokih delavskih mas brezdvomno zvezana z današnjim družabnim redom; vendar pa je današnje neznosno stanje v prvi vrsti povzročila zločinska in brezvestna politika vladajoče buržuazije. Politična reakcija, brezbrojne afere, korupcije, uničenje prometa, ogromni državni dolg, deficit v državnem proračunu, povišanje tega deficita z izdavanjem novih bankovcev, ogromni neproduktivni stroški za vojsko in nepotrebno uradništvo, pokritje državnih izdatkov izkjučno z indirektnimi davki, izvozna politika, vsled katere je bilo minulega lega leta izvoženih za nad 1½ milijardo življenskih potrebščin, spekulacije in brezobzirna grabežljivost kapitalistov, vse to je dovedlo do katastrofalnega padanja dinarja in do ogromne draginje.

Ker pa so vsi vladni ukrepi, da se draginja ublaži, draginjo le samo povišali, zato vidi skupščina edini izhod, da se draginja ublaži v tem, da se v prvi vrsti takoj ukine svobodna trgovina življenskih potrebščin, da se vsi indirektni davki kakor tudi davki na delavske plače ukinejo.

Kakor je današnji režim nezmožen, da bi izvedel kakršnokoli akcijo proti draginji in kakor je delavskemu razredu onemogočeno, da bi se uspešno branil proti draginji, ker je vladajoči režim z izjemnimi zakoni izročil njegovo borbeno orožje, strokovne organizacije, svojim zaveznikom, socialnim demokratom,

zahteva skupščina,

a) da se ukinejo vsi izjemni zakoni, ki so bili izdani proti delavskemu razredu;

b) da dajo z ustavo zajamčene pravice združevanja in gospodarske borbe, t. j. stavke;

c) da se strok. organizacije, njihova imovina in domovi predajo zakonitim predstavnikom delavskih mas, ki so organizirane v teh sindikatih;

d) da se prekličejo vsi izgoni proti sindikalnim funkcijonarjem.

Da se morejo izvesti te zahteve, pozivlje skupščina ves razrednozavedni proletariat Jugoslavije, da se združi v svojih borbenih nezavisnih strok. organizacijah, ki stoje na stališču nepomirljivega razrednega boja, in da se bori proti vsem izkoriščevalcem in njihovim zaveznikom in pomagačem.«

Govorila sta tudi sodr. Kaljević iz Beograda in sodr. Mlinarić.

Pomoč gladujočim v Rusiji.

Pomagajmo stradajočim v sovjetski Rusiji! V nedeljo so se sešli v slavnostni dvorani ljubljanskega vseučilišča zastopniki vseh slovenskih strank, kulturnih organizacij ter delavskih strokovnih organizacij, da se dogovore o akciji za pomoč gladujočim v Rusiji. Načeloma se je sklenilo, da se pritegne k tej akciji celokupno slovensko ljudstvo, da začno zbirati prispevke vsi listi in da vsaka stranka in struja izvede med svojimi pristaši najživahnejšo agitacijo za zbiranje prispevkov. Načeloma se je sklenilo, da se nabrani denar delavskih vrst pošlje internacionalnemu odboru za pomoč gladujočim v Rusiji, ostali prispevki pa dajo za Nansenovo akcijo. Na sestanku je bil izvoljen pripravljalni odbor, v katerem imajo neodvisne strok. organizacije 2 zastopnika, in ki bo organiziral pobiranje prispevkov v celi Sloveniji. Prosimo zato sodruge iz vseh krajev, ki bi bili pripravljeni začeti z nabiranjem prispevkov, da nam javijo svoje naslove, ki jih bomo mi oddali odboru. Prosimo pa nadalje vse čitatelje in prijatelje naj zbirajo ob vsaki priliki za gladujoče ruske kmete in delavce in naj pošljejo denar na naše upravništvo, ki bo imena priobčevalo, kakor dosedaj v listu. Storite svojo dolžnost kakor ljudje in razredno zavedni delavci!

Matere proletarke. — Ruska mati pritiska s svojimi napolmrtvimi rokami od gladu umirajoče dete na svoja posušena prsa in povzdigujoč svoje upale oči trpko vprašuje: Ali drugod po svetu ni mater!? Matere! Milijoni in milijoni ruskih otrok umirajo najstrašnejše smrti. Pomagajte! Oni čakajo na Vašo pomoč. Dokler ne pride od Vas pomoč, jim je edina hrana — vzvišena in neugasljiva materina ljubezen.

Za ruske gladujoče so darovali: Jože Vidic 10 Din. — Perčinlič 5 Din. — ing. V. F. 30 Din. — Kovač Anton 5 Din. — Mavrovič Matilda 7.50 Din. — Franjo Kosmas, Vencel Bauer 362.50 D. — Dolinar Franc 168.50 Din. — Galjot Simon 2 Din. — Januš Ludvik 2.50 Din. — Dvojnioč Jožef 20 Din. — Uzar Peter 18 Din. — Preje 553 Din. — Skupaj 1184 Din. —

Strokovni pregled.

Pismo iz Rajhenburga.

V nedeljo, dne 12. marca, se je vršil pri nas javen strokovni shod, ki ga je sklicala centralna uprava »Zveze rudarskih delavcev« s sledečim dnevnim redom.

1. Neodvisna organizacija in njen pomen. 2. Ustanovitev podružnice in volitev pripravljalnega odbora. 3. Razno.

Točno ob 10. uri dopoldan otvori s. Kočevar shod, pozdravi navzoče ter jih prosi, da si izvolijo predsednika in zapisnikarja. Za predsednika je bil izvoljen s. Kočevar in zapisnikarjem pa sodr. Močilnikar. Nato poda besedo s. Kolšetu iz Trbovelj, ki nam v poljudnih in resnih besedah obrazloži pomen neodvisne strokovne organizacije. Govori v glavnem o pravilih, kot tudi tačasnem pravilniku. Pozivlja nas tudi, da pomagamo trboveljskemu, hrastniškemu, zagorskemu in sploh vsemu zavednemu delavstvu boriti se za njegove pravice. Sodr. Kočevar kritizira strankarske organizacije in pozivlja navzoče, da v tej organizaciji ne sme biti in tudi ne bo nikake politike, vsled tega tudi ni v nji mesta za politične koristolovce. Nato govorijo še nekateri navzoči, ki vsi enodušno pozdravljajo novo ustanovljeno organizacijo, kar nato vsi navzoči enoglasno sklenejo, da bodo vsi kompaktno pristopili k tej organizaciji. Po končanem shodu se jih je priglasilo že nad 100 članov. Na to se je vršila volitev pripravljalnega odbora, v katerega so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Kočevar Franc, Močilnikar Franc, Kunej Franc, Kelhar Franc, Deršvensek Andrej, Pribožič Valentin, Žibert Anton, Keše Alojz. K tretji točki dobi besedo sodr. Kolšek, ki se dotakne tudi besnega Naprejevega napada na neodvisno organizacijo, kar naj gospodom okoli »Napreja« služi tudi kot v odgovor na dotični napad. Povedal nam je, da to obrekovanje ni nič druzega, kakor da gotovi salonski socialisti okolu »Napreja« odkrivajo sami svoje grehe, katere so zakrivili v zvezi in s pomočjo demokratov proti zavednemu delavstvu, sedaj pa hočejo njihove vezi in mahinacije naprtiti razredno zavednemu delavstvu. Več dokazov nam ni potrebno, saj vidimo, da se vsi razredno zavedni delavci nagradijo z ječami in prognanstvom, medtem ko se socialdemokratični voditelji poplačajo z ravnateljskimi in predsedniškimi koriti. Glede poziva in agitacije v »Sl. Nar.« za našo organizacijo, pa naj g. okolu »Napreja« vzamejo na znanje, da je omenjeno naznanilo poslala organizacija vsem dnevnikom, katero so priobčili

---

zobje so šklepetali od notranje razburjenosti, imel sem eno samo edino željo — — — imeti jo — — — Hotel sem jo zagrabiti, vreči na tla in jo posiliti vpričo stražmojstra. Nalašč sem počasi tipal s prstom njen hrbet, telo, stegna in iskal znakov, ki jih ni bilo. Stresla se je, se zgrozila in nehote stopila nazaj, jaz sem jo nalašč počasi, neprekinjeno, nesramno pohotno zasmehoval — — — Hipoma je obrnila vame svoje objokane oči in s tresočo ustnico, s pritajenim ihtenjem zajecljala:

»Slišite, ali mar nimate nobene matere in sestre, da me tako zasramujete? — — — Saj na to bi mis — — —«

Imel sem občutek, da mi je nekdo pritisnil krepko zaušnico, v trenutku sem se preplašil, kakor oblit z ledenomrzlim vodnim curkom — — — postava moje Olje mi je stopila pred oči — — — kot blisk sem planil skozi vrata in zaklical stražmojstru:

»Obleče naj se!«

In vidiš, sedaj ne najdem nobenega miru več. Zagrabil bi samega sobe, se poteptal v blatu, se opljuval, bil, mučil — — — Ali more biti sploh na svetu tako zoprno, gnusno bitje?! — — — In na drugi strani stoji ona živa, tresoča se, popolnoma naga pred menoj — — — razumeš, jaz bom znorel — — — končal od napadajoče me strasti — — — in v meni besni neukrotljiva, umazana pohotnost, poželjenje, da bi jo imel na vsak način — — — No povej, ali nisem ničvrednež, gnusen človek? — — — To — — — to je — — —«

Zopet se je režal adjutant na svoj nesramen način, samo z očmi. Prijel je prijateljevo roko, jo krepko stisnil in mu zašepetal:

»Kakor vidim, si res pravi čudak! — Čemu vsa ta tragedija? — — — Ali je mar potrebna v »Ohranki«? Vidi se, da si še nezrel mladič! — — — Saj vendar ni bilo nič potrebno, da iščeš znake — — — ko ste dospeli, bi jo enostavno peljal v svojo sobo na zaslišanje in je mar potem težko polastiti se trepetajoče, preplašene deklice? Vse bi ostalo tako tajno — — — kajti ona bi od samega sramu molčala — — — In tudi če bi prišla vsa stvar na dan, veš vendar, da načelno ostanejo vse pregrehe policajcev nekaznovane, in ti si vrhu tega še častnik — — — Ali veš, moj mladi, kako premnogi delajo? Če komu ugaja kaka ženska, ji da pri zaslišanju čašo kave ali čaja z uspavalnim sredstvom, in v spanju jo posili — — — Tu ni treba — — —

Nekdo je kratko, samo enkrat potrkal na vrata in ne da bi počakal na odgovor, v istem trenutku odprl vrata — — — Zgodilo se je tako nenadoma, da sta bila oba prijatelja presenečena in nista imela časa, da bi svoje tesno skupaj pristavljene stole odmaknila.

Polkovnik Karpov, »zapeljevalec«, je ponosno stopil v sobo. Oba častnika sta skočila pokonci in se vzravnala.

Samo trenutek je stal v sobi, se obrnil in šel ven, ne da bi zinil besedico. To je bila njegova navada, da je svoje podanike nenadoma presenetil.

Ko so se zaprle duri za »zapeljevalcem«, je hitro dejal adjutant svojemu prijatelju:

»Poslušaj, Vitja, takoj bo poklical enega in skušal zvedeti, o čem da sva govorila. Jaz bom dejal, da sem ti razlagal nove inštrukcije. Si razumel? Razumeš?« — Brzo je pograbil v naprej pripravljene papirje, uravnal svojo uniformo, se ozrl v veliko stensko zrcalo in šel k »zapeljevalcu«, da mu poroča.

Ob tej pozni uri se je pričelo v »Ohranki« najživahneje delo. Tu so se kovali načrti za nove atentate, pogrome, provokacije, tu so imenovali in odstavljali ministre. Neizmerno omrežje se je spletalo tu, v katero zamotana je ječala vsa Rusija, umirala brez zraka in svobode, in v smrtnih mukah poginjajoč, konvulzivno trepetala in se mučila v zanki, brez nade, da se je kedaj reši.

Kajti »Ohranka« je skrbno čuvala od Boga postavljene temelje in maziljene osebe.

Obup.

»Brez števila dni v življenju,
za taboj je ubog trpin;
s krvjo in znojem oškorpljenih,
s tvojih ran in srčnih bolečin.
Imel si nade ino upe,
žnjim hranil se par tisoč let!
Če tud' solza je bilo na potoke,
b'le lajše so kot sedaj deset.
Čudno ni če že obupuješ,
da boš kedaj svobode sin;
Miljona let se že dviguješ,
in še vedno si teh dni trpin.«

Almarossa.

Prispevajte za ruske gladujoče!

vsi tako kakor je bilo pisano, samo denuncijantski »Naprej« z raznimi agitacijskimi pridržki za svoja korita. Zapomnite si g. okrog »Napreja«, da odslej naprej zavedno delavstvo naših strokovnih organizacij si bo pridržalo vajeti samo v svojih rokah in ne bo priznalo diktatorjev, kakor se dogaja to v Uniji, da bi prodajali naše interese in nas pa imeli samo za glasovalne aparate. Ustanovili smo si neodvisno organizacijo in v njo kot funkcijonarje bomo postavili ljudi, kateri bodo odvisni od članov in ne pa člani od njih. Vsled tega pozivlja Rajhenburško delavstvo vse zavedne delavce kakor tudi delavke, da pristopijo vsi do zadnjega v to neodvisno organizacijo, kajti le takrat si bodemo lahko priborili pravice, katere nam po naravnih in državnih zakonih pristajajo. Ker se nikdo več ne oglasi k besedi, zaključi sodr. predsednik shod ob pol 12. uri z *živijo klici neodvisni organizaciji.*

Rajhenburčani.

Trbovlje.

(Resolucija.) 1. Protestni shod rudarjev 12. tm. v Trbovljah pred rudniško restavracijo, za katero je glasovalo čez 4000 rudarjev konštatira: Z blazno brzino naraščajoča draginja Jugoslavije, ki tlači kakor môra celokupni svet, a pred vsem pa proletarski razred, Jugoslavije kot agrarno državo, in nezadovoljnost povzročena in še poostrena po izjemnih zakonih raste vidno dan za dnem, posebno rudarjem kojih eksistenca je potencirana vsled dela.

2. Današnji shod ugotavlja in vidi v kapitalističnem sistemu glavno krivdo naraščajoče draginje in protestira najodločneje proti sili, ki omogoča verižništvo in brezvestno špekulacijo z najpotrebnejšim kar povzroča pomanjkanje in lakoto na eni strani in na drugi strani pa ustvarja neomejeno razkošje.

Shod zahteva:

1. Odpravo verižništva in korupcije, ki se je močno razpasla po celi državi. Da bi se dalo to odstraniti naj bi vlada uvedla strogo kontrolo na uvoz in izvoz, razpredeli naj konzumacijo pravično potom zadrugarstva.

2. Da bi se draginja omilila bi tudi pomagalo, ako se oboroževanje in vojaštvo zmanjša in napravi mir in dobre odnošaje z vsemi velesilami in sosedi.

3. Vlada naj bi uvedla potom posebnih zakonov strogo kontrolo potom delavstva nad veleindustrijo, ter da vsem državljanom enake pravice in svobode kar je predpogoj, da delovni razred more zadobiti boljšo eksistenco.

4. Vlada naj pusti delavstvu svobodo do združevanja in organiziranja v strokovnih in ekonomskih organizacijah. (Ker že itak to določa vidovdanska ustava). Le potom močnih strokovnih organizacij si bo moglo delavstvo zadobiti boljše delovne in življenske pogoje in se braniti pred prevelikim izkoriščanjem.

5. Odstranijo naj se vsi izjemni zakoni potom katerih je delavstvu vzeto glavno orožje — stavka. Le potom opravičene mezdne stavke more delavstvo zadobiti istih pravic katere mu slišijo za njegovo eksistenco, kajti zakon o »redu in radu« je delavstvo pahnil v fizični in moralni propad.

Le v slogi in edinosti je moč in rešitev proletariata iz njegovega bednega stanja.

Živele neodvisne strokovne organizacije!

Odbor kočevske podružnice z. r. d.

Hotedršica.

Nedavno sem hodil po obmejni vasi Hotedršica. Ti ljudje so se mi hudo pritoževali, kako da se jim godi. Ona nesrečna Rapallska pogodba je nam raztrgala zemljišče, tako da so samo hiše ostale na jugoslovanski strani, a zemljišča pa na italijanski strani. Pritoževali so se tudi zelo na te zloglasne Vranglovce, kateri opravljajo tam svojo službo. Ljudstvo težko čaka odrešenja, a kapitalizem jih ne bo rešil, ker on gleda kako bi ljudi deloma bolj zasužnjil. Videl sem, da tudi tam dobro napredujejo »Delavske Novice« in da se trpeče ljudstvo zanima zanje. Počasi spoznavajo, da je rešitev v njih samih, da jih ne bodo rešile razne samostojne kmečke stranke ali klerikalci in ostale z lepimi programi. Delavstvo in kmečko ljudstvo naj stvori enotno fronto proti enotni fronti kapitalistov. Zato kličem vsemu delavnemu in zasužnjenemu Hotedršičnemu ljudstvu: »Vzdrami se in zakliči: naj živi delavska *kmetska vlada,* naj živi *razredno zavedno delavno ljudstvo!«* *Popotni proletarec.*

Ljubljana.

Neverjetno, kar se godi z delavstvom v tukajšnji kurilnici, od kar je vlada razpustila Splošno železničarsko organizacijo za Jugoslavijo. V prvi vrsti vam hočem napisati nekaj vrstic iz vrst kurjačev, kar nas je trpinov že zaradi malega zaslužka, smo materijelno uničeni, do kosti osušeni, preganjani in zaničevani si iščemo zaslombe ali vse zaman, glavno orožje se nam je vzelo, ko so nam razpustili organizacijo, da se nas lahko preganja in sili na čez-8urno delo brez vsake odškodnine. Če ravno so zakonite določbe za to, koliko časa se dela, koliko se za čezurno delo plača, čutili smo se nekoliko srečnega, ko smo imeli zakon za osemurni delovni čas, ker to je en up na človeško življenje za nas večne trpine, pravimo, da je zakon nekaj svetega, ko ga postavijo zastopniki naroda, ali tu sedaj vidimo, da je to za delavstvo samo pesek v oči. Kadar se gre za dobrobit delavstva, tedaj taki zakoni niso vzdržljivi in tudi ne trajni. Noben podjetnik, ne gospodar ga ne pozna, ampak zakon v škodo delavcu pa pozna vsak tako dobro, če ravno ga ni nikdar čital. V zakonu o osemurnem delavnem času je predvideno, da mora vsak podjetnik prosit pri obrtnem nadzorništvu za podaljšanje delavnega časa vedno od časa do časa, ali to se še do danes ni nikjer zgodilo. Tukaj se vidi, da je vladnim strankam samim žal, da so ta zakon podpisale, zaradi tega se ga pa ne smatra za polno veljavnega. Dokler smo imeli še organizacijo, smo sami držali ta zakon v veljavi, zdaj, ko je pa organizacija razpuščena, je izginil tudi ta zakon in nakopalo se nam je zdaj različna dela pri strojih brez vsake odškodnine, in to čezurno delo znaša često na mesec nič manj kakor 120 ur, dostikrat pa še več. Niti v stari Avstriji niso tega od nas zahtevali, ko so bili nemčurji, sedaj se pa to vrši, ko so jugoslovanski oderuhi. Pa kaj hočeš? Organizacije nimaš! Biti moraš pokoren! Ce se upreš temu neopravičenemu nasilju, te postavijo na cesto, neglede na to, koliko časa že služiš in koliko si zmožen, zato so postavljeni takozvani »Kronenjagri« za priganjače in denunciranje, ki kradejo upravi zlati čas, delavcu pa krvavi zaslužek. Trpini kurjači, združimo naše vrste in vztrajajmo do končne zmage, ker vsako posojilo bo dvojno plačilo.

Kurjači.

Dopisi.

Javnosti.

Na neutemeljene napade na mojo osebo od strani »Napreja« pripomnim sledeče:

Član socialdemokratične stranke sem bil od leta 1904 in do leta 1920, toraj skupaj 16 let. Da se pa sedaj ne strinjam s temi ljudmi je vzrok ta, ker so nekateri teh ljudi za skupno proletarsko stranko škodovali zlasti strokovnim organizacijam. To ne morem pozabiti. Čisti pa se ozračje tudi tam in upam, da ni daleč čas, ko se bode delavstvo ujedinilo preko teh demagogov, to pripoznajo že poštenjaki iz njihovih vrst.

Na drugo ne odgovarjam, ker čas bo dokazal kdo je v zvezi z demokrati in zakaj smo preganjani. Toliko v pojasnilo mojim prijateljem. *Iv. Makuc.*

Kočevje.

Razdirači. Ustanovitev »Zveze rudarskih delavcev« se je izvršila pri nas z velikanskim navdušenjem našega celokupnega delavstva zavedajoč se, da je le v slogi in edinosti celokupnega proletariata njegova rešitev. Nesrečna politika, ki je do sedaj poganjala v bratomorni boj delavca trpina na delavca sotrpina mora izginiti iz naših vrst, to je geslo, katerega se delavstvo danes jasno zaveda. Enotna fronta in zopet enotna fronta celokupnega proletariata proti njegovim izkoriščevalcem, v tem leži razrešitev vprašanja gladnih želodcev. Na tej podlagi se je zbralo celokupno kočevsko delavno ljudstvo v novi organizaciji.

Ali že so se pojavili priganjači kapitalistov, ki so pričeli hujskati in strašiti delavstvo, češ, ako bodete šli v organizacijo, Vas bodo odpustili iz službe in bodete vrženi ven na cesto.

Mi opozarjamo dotične razdiralce, da ni v korist celokupnega delavstva, ako razdirajo enotno fronto in ako skušajo vreči kot posredno ali neposredno sredstvo kapitalistov neslogo v trpinčeno delavstvo. Opozarjamo jih, naj se ne pustijo izkoriščati od kapitalistov in naj se zavedajo, da mečejo bratomorni boj v delavske vrste.

Ako se pa oni tega zavedajo in delajo ta zločin nad delavstvom hote, potem bomo že našli sredstva in načinov, da se bo takemu rovanju naredilo konec.

Domače vesti.

Brihtne glavice. »Naprej« piše, da dokazuje naše zelo kratko poročilo o protidraginjskem shodu v Trbovljah, da nam je cela zadeva zelo — neprijetna. Ti gospodje vedno nekaj tuhtajo ali se redovito urežejo. — Obširnega dopisa nismo prinesli iz prav enostavnega vzroka, ker je dopis prišel prekasno za tisk. — Ti gospodje so že navajeni zlobnega podtikanja in drugih nelepih čednosti, tako pravijo o vam tudi vaši lastni sodrugi!

Demokrati in Wranglovci. V nedeljo so bile volitve odbora podpornega društva na ljubljanskem vseučilišču. Za predsednika je bil izvoljen demokrat s 160 demokratskimi glasovi in 100 glasovi, ki so mu jih dali na našem vseučilišču zapisani bivši Wranglovi belogardisti, krščanski socijalec, ki so ga podpirale tudi ostale opozicijonalne grupe, je dobil 247, tako da so imeli demokrati vkljub ruske »črne stotnije« le 13 glasov večine. Pri volitvah v odbor so dobili demokrati v zvezi z ruskimi domorodci 248 glasov. Kršč. soc. 207 glasov, neodvisna lista 29 glasov in lista primorskih beguncev 11 glasov. Vendar so se našle enako čuteče duše od Urala do Triglava ....

Zahvala.

Podpisani rudar se toplo zahvaljujem vsem darovalcem, kateri so mi priskočili na pomoč v moji dolgotrajni bolezni 8 mesecev, z denarnimi sredstvi 986 K.

Trbovlje, 21. marca 1922.

Jere Alojz, rudar, Loke 207, Trbovlje I.

Listnica uredništva.

Sodruge dopisnike prosimo, da pošiljajo dopise najkasneje do torka vsak teden, ker kasneje dospeli dopisi ne morejo priti v tedensko številko.

Shod.

Pred kratkim se je vršil protidraginjski shod v Trbovljah.

Zbirati so se začele kolone podzemnih sužnjev, da slišijo glas udruženih rešenikov.

Umorni, bledi in upali obrazi teh mučenikov izražajo njihovo peklensko življenje.

Strašno je gledati to kolono živih okostnjakov, ki stopa mirno zapuščajoč svoja bivališča ali bolje rečeno svoj mračni, vlažni grob; vendar to ni niti grobu podobno, ker človek leži v grobu mirno in brez trpljenja.

Grozno je gledati otožne izkrivljene proletarske matere, sestre in otroke, ogrnjene s strašno bedo, kako stopajo ob strani svojih možev, da povzdignejo z njimi skupaj glasen protest proti draginji, ki jih najeda pri živem telesu.

Proletarska mati, ona je največji trpin, ker si mora od svojih ust pritrgati hrano, da jo da svojim otročičem, ki neprestano vriskajo in kričijo, mati daj kruha, sem lačen.

Kolona za kolono se premika na odrejeno mesto, ker se ima razpravljati, kako se rešiti od gladu. Začudeni pogledujejo drug drugega, razgovarjajoč se o lepem poletnem solncu, katerega jim njihova gospoda ne privošči. Na njihovih obrazih čitaš nezadovoljstvo in odpor, češ, zakaj si niste pridržali za sebe tudi solnca, ko uživate že vse dobrine in lepote človeškega življenja.

S takimi in sličnimi čustvi je čakala ta gomila marljivih čebel početek skupščine, ogrevajoč se na prvi poletni toploti.

Kmalu je bilo opaziti, kako so se njihova mrtva telesa začela gibati, povešene glave so se ponosno vzdigavale proti nebu in turobni obrazi in pogledi so zasijali v veselju. Uplivali so solnčni žarki na njihova trudna telesa in predrli ogrinjalo mračne duše, vzbudivši neko nado tolažbe in miru.

V tem se začuje votel glas enega okostnjaka, ki otvarja zborovanje živih okostnjakov.

Pojavi se na pročelju mladenič polnega pitanega obraza močnega telesa, zdravega pogleda in razmršenih las. Njegova pojava zbudi v ljudeh radovednost. Delavstvo šušlja in se vprašuje, kdo je ta človek brez brk, kateri stranki pripada. Klerikalec, drugi pravi farovške stranke, tretji čuk in nastalo je mrmranje od vseh strani, zakaj zamenjuje čuk vrane, saj še nismo popolnoma umrli.

Počel je mahati z rokami, lomiti telo, teptati z nogami in zbirati besede, ki naj bi vplivale na dušo ljudi, katerim je kri oledenela v žilah. Govoril je, govoril vedno eno in isto od praznih želodcev iz Trbovelj pa do polnih v Beogradu in zopet nazaj in pri tem pozabil, da je treba končati. Poslušalci so se smejali in obenem odobravali, češ pusti mu veselje saj vidiš, da ga malo ima. Predsednik ga je opomnil, da konča, vendar sam pri najboljši volji tega ni mogel storiti, dokler ga ni opomnilo nato njegovo samoljubje, ko je opazil, da ga delavstvo vleče za nos.

Strahoma je stopil nov govornik, videlo se mu je, da reprezentira stranko, katere voditelji imajo težke in črne grehe nad proletariatom na svoji duši. Delavstvo ga je z nezaupanjem in z nekakim odporom poslušalo.

Bledi predsednik je podal besedo novemu govorniku, ki je svobodnih kretenj, strogega birokratskega pogleda kot pravi malomeščan govoril krepko in tako na glas, da ga je lahko slišal Beograd. V resnici je privlekel na sebe veliko pazljivost poslušalcev in tiho odobravanje, ali tem večji je bil odpor, tem urneiši so bili medklici ko je povedal, da zastopa stranko narodnih socialcev.

V momentu je bil v zadregi, sklenil svoje roke in rekel: »Mi narodni socialci smo glasovali za zakon o zaščiti države, ker smo slepo verovali, da bode zakon v dobro narodu, ali sedaj smo razočarali, ker smo uvideli, da smo naredili velik greh, za katerega prosimo, da nam tukaj odpustite.«

Mrzli okostnjaki so se mrzlo nasmejali in z njihovih obrazov si čital težko obsodbo: »Vi ste dobro vedeli, kaj delate, ali ste prodali naše žulje, našo kri za koristi poedincev.«

Nato so nastopili govorniki iz srede rudarjev, ki so z mrzlimi ali žgočimi besedami orisali neuspeh delovanja koalicije in jim izrazili popolno nepoverenje.

Resolucija hlapcev je bila odklonjena enodušno, znajoč, da gospodarja od hlapčeve resolucije ne boli glava. Sprejeta pa je bila resolucija iz njihovih vrst, dasi delavstvo ve, da se z resolucijami ne rešujejo vprašanja lačnih želodcev.

Predsednik okostnjak je zaključil zborovanje živih okostnjakov, ki so se razšli s trdim prepričanjem, da je rešitev njihova le v spoju njihovih lastnih vrst.

Zvezna tiskarna v Ljubljani.